

ที่ อว ๐๒๒๑.๑/ว ๕๕๐

ถึง มหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและกำกับ/สถาบันวิทยาลัยชุมชน

ด้วยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ขอส่งสำเนาหนังสือจำนวน ๔ เรื่อง ดังนี้

๑. หนังสือกรมประชาสัมพันธ์ ที่ นร ๐๒๐๙/๓๘๙ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง การนำคู่มือเพื่อการศึกษาและการฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์ เรื่อง “การเสนอข่าว ข่าวลวง และข้อมูลบิดเบือน” ในรูปแบบ E-Book ใช้ในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา

๒. หนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ สผ ๐๐๐๘/๓๔๙๕ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ขอความร่วมมือประชาสัมพันธ์การประกวดนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย ตูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.parliament.go.th/innovation หรือสอบถามกลุ่มงานเผยแพร่ประชาธิปไตยและกิจกรรมสภาผู้แทนราษฎร สำนักประชาสัมพันธ์ โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๑๕-๑๖ หรือ ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๒๒

๓. หนังสือการทำเรือแห่งประเทศไทย ที่ กทท ๑๒๐๔/๐๘๖๘ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง นำส่งรายงานประจำปีเผยแพร่ผลการดำเนินงานปีงบประมาณ ๒๕๖๒ เพื่อพิจารณาใช้ประโยชน์ในหน่วยงานตามที่เห็นสมควรต่อไป สามารถดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.port.co.th

๔. หนังสือบริษัท ซิสโก้ ซีเอสเต็มส์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ Cisco/๑๔๙/๒๐๒๐ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง บริษัท มีความยินดีสนับสนุนเครื่องมือสร้างแพลตฟอร์ม Meeting and Learning Online (Cisco WebEx) ที่มีคุณสมบัติสำหรับใช้ในการประชุมออนไลน์ สำหรับนักศึกษาและอาจารย์เพื่อหลีกเลี่ยงการเดินทางและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ คุณปิยะนุช จรัสวานิชย์ผล โทร ๐๘ ๖๓๖๔ ๑๔๕๗ หรือ e-mail : pjarusva@cisco.com

ทั้งนี้รายละเอียดสามารถ download file ได้จาก www.mua.go.th เว็บไซต์เดิมสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หัวข้อประชาสัมพันธ์ : หัวข้อหนังสือเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งหน่วยงานในสังกัดให้ทราบและถือปฏิบัติต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สำนักอำนวยการ

กลุ่มงานอำนวยการ

โทร. ๐ ๒๖๑๐ ๕๒๘๘

โทรสาร ๐ ๒๓๕๔ ๕๕๒๔-๒๖

ที่ นร ๐๒๐๘/ ๗๘๙

กรมประชาสัมพันธ์
ถนนพระราม ๖ เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๓๐ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง การนำคู่มือเพื่อการศึกษาและการฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์ เรื่อง “การเสนอข่าว ข่าวลวง และข้อมูลบิดเบือน”
ในรูปแบบ E-Book ใช้ในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา
เรียน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
สิ่งที่ส่งมาด้วย QR Code คู่มือ และบทสรุปสาระสำคัญ

กลุ่มงานอำนวยการ สอ.

รับที่ 453

วันที่ 1 เม.ย. 2563 18:24

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากข่าวลวง มีทั้งมาตรการแก้ไขและ
ป้องกัน ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเน้นการสร้างความรู้
และให้ความรู้ประชาชนเพื่อให้สามารถแยกแยะข่าวจริงข่าวลวง และเลือกรับสื่อที่มีคุณค่าและสร้างสรรค์
เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาบนสังคมออนไลน์

องค์การยูเนสโกได้จัดทำคู่มือเพื่อการศึกษาและการฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์เรื่อง
“การเสนอข่าว ข่าวลวง และข้อมูลบิดเบือน” ในรูปแบบ E-Book เพื่อเป็นหลักสูตรต้นแบบให้ประเทศต่าง ๆ
นำไปประยุกต์ใช้ในการรับมือกับข่าวลวงและการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร และกรมประชาสัมพันธ์ได้ร่วมกับ
องค์การยูเนสโก สำนักงานประเทศไทย จัดแปลคู่มือ E-Book เป็นภาษาไทย เพื่อให้สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน
และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง ประกอบการเรียนการสอน หรือสอดแทรกในหลักสูตร
การศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการประกอบวิชาชีพ
สื่อมวลชน คู่มือ E-Book ฉบับนี้ ได้แบ่งเนื้อหาสาระสำคัญ ๗ หมวดหมู่ ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

กรมประชาสัมพันธ์เล็งเห็นว่า กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชน จึงขอความร่วมมือท่านพิจารณา
นำข้อมูลและสาระสำคัญของคู่มือดังกล่าวไปประยุกต์หรือประกอบการเรียนการสอนในหลักสูตรของ
สถาบันการศึกษา เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ และเป็นกำลังสำคัญในการสร้างพลังการรู้เท่าทันสื่อใน
ประเทศไทย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

พลโท

(สรเรณีย์ แก้วกำเนิด)

อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

๑๑.๓๐๗
นางสาว ๑๑.๓๐๗
นางสาว ๑๑.๓๐๗
๑๑.๓๐๗

สำนักงานประชาสัมพันธ์
โทรศัพท์ ๐ ๒๖๑๘ ๒๓๒๓ ต่อ ๑๗๐๘, ๑๗๐๙
โทรสาร ๐ ๒๖๑๘ ๒๓๕๘

ต้น ณ ๑๗.๓๐๗

ไป๑๓.๓๐๗

๑๗.๓๐๗

คู่มือเพื่อการศึกษาและการฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์ เรื่อง “การเสนอข่าว ข่าวลวง และข้อมูลบิดเบือน”

คู่มือเพื่อการศึกษาและการฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์เรื่อง “การเสนอข่าว ข่าวลวง และข้อมูลบิดเบือน” ในรูปแบบ E-Book แปลมาจากหนังสือชื่อ “A Handbook for Journalism Education and Training, ‘Fake News’ and Disinformation” ฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งองค์การยูเนสโก ได้ริเริ่มขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของโครงการนานาชาติด้านการพัฒนาการสื่อสาร (International Program for the Development of Communication – IPDC) เพื่อเป็นแหล่งศึกษาอ้างอิงสำหรับนักวิชาการ นักศึกษาด้านวารสารศาสตร์ ตลอดจนนักวิชาชีพด้านการสื่อสารมวลชนในการต่อสู้กับข่าวลวงและการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสังคมทั่วโลก

กรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะหน่วยงานหลักภาครัฐด้านการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารมวลชนจึงได้ร่วมกับยูเนสโกจัดโครงการแปลคู่มือดังกล่าวเป็นฉบับภาษาไทยพร้อมทั้งจัดทำให้อยู่ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) เพื่อเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของยูเนสโก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักวิชาการ ด้านสื่อสารมวลชน วารสารศาสตร์ สื่อมวลชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปนำไปใช้เป็นคู่มือในการประกอบวิชาชีพ การศึกษา และประยุกต์ในการดำรงชีวิตเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันสื่อในยุคดิจิทัล

คู่มือดังกล่าวเกิดขึ้นมาอย่างทันท่วงทีในช่วงเวลาที่พัฒนาการด้านเทคโนโลยีการสื่อสารในระบบดิจิทัลสร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวงการสื่อสารมวลชนทั่วโลก โดยมีปัจจัยหลายประการที่เปลี่ยนโฉมภูมิทัศน์สื่อไปอย่างเฉียบพลัน จนก่อให้เกิดประเด็นปัญหาในเรื่องคุณภาพ การสร้างผลกระทบ และความน่าเชื่อถือของนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนโดยเฉพาะการแพร่กระจายของข่าวลวงในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในคู่มือฉบับนี้ได้แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. ข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) หมายถึง ข้อมูลผิดที่สร้างขึ้นอย่างมีเจตนาที่จะทำร้ายคน กลุ่มสังคม องค์กร หรือประเทศชาติ

๒. ข้อมูลที่ผิด (Misinformation) หมายถึง ข้อมูลผิด แต่ไม่ได้สร้างขึ้นมามีเจตนาไปทำร้ายใคร

๓. ข้อมูลที่แฝงเจตนาร้าย (Mal-information) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่บนพื้นฐานของความจริง แต่ถูกนำไปใช้สร้างความเดือดร้อนหรือทำร้ายคน กลุ่มสังคม องค์กร หรือประเทศชาติ

คู่มือฉบับนี้เขียนขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการต่อต้านข้อมูลบิดเบือน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการเรียนรู้รวม ๗ หน่วย ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เสนอแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับความสำคัญของการเสนอความจริง การสร้างความน่าเชื่อถือในการเสนอข่าว

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แยกแยะความแตกต่างระหว่างรูปแบบความผิดปกติของข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวลวงประเภทต่าง ๆ ที่แพร่ระบาดอยู่ในสังคมสื่อ ได้แก่ ข้อมูลที่ผิด ข้อมูลบิดเบือน และข้อมูลที่แฝงเจตนาร้าย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ อภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมข่าว ความสับสนทางเทคโนโลยีในระบบดิจิทัล การใช้สื่อออนไลน์อย่างแพร่หลาย รวมทั้งการแพร่ระบาดของข้อมูลที่ผิดและข้อมูลบิดเบือน ที่มีต่อบุคคล กลุ่มสังคม องค์กร และประเทศชาติ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เสนอหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งรวมถึงหลักสิทธิมนุษยชน มาตรฐานและจริยธรรมสื่อ การรู้เท่าทันโฆษณา การวิเคราะห์เนื้อหา ตลอดจนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถแยกแยะข้อมูลบิดเบือนและข้อมูลที่ผิดออกจากข้อเท็จจริง อันเป็นขั้นตอนสำคัญในการต่อสู้กับข่าวลวง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เสนอหลักการเบื้องต้นในการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยใช้วิธีการและเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งการสืบค้นจากข้อความในข่าวหรือจากข้อเท็จจริงเทียบเคียงข้อเท็จจริง ตลอดจนการใช้บริการของเครือข่ายตรวจสอบข้อเท็จจริงระหว่างประเทศที่องค์กรต่าง ๆ จัดทำขึ้นผ่านเว็บไซต์ นอกจากนี้ยังสะท้อนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือหรือวิธีการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่พึงระวังด้วย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ มุ่งเน้นไปที่การตรวจสอบความจริงในสื่อออนไลน์เป็นหลัก เนื่องจากเป็นช่องทางสำคัญที่กระจายข่าวลวงอย่างแพร่หลายจากเนื้อหาที่ผลิตมาจากผู้ใช้สื่อ (User Generated Content หรือ UGC) ซึ่งโดยทั่วไปมักเป็นมือสมัครเล่น โดยจะแนบกลยุทธ์และเทคนิคต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับพิจารณาประเมินความจริงจากแหล่งที่มาของข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลเนื้อหาที่เป็นภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ สะท้อนภาพแนวโน้มในการใช้ข่าวลวงเป็นเครื่องมือทำลายความน่าเชื่อถือของผู้สื่อข่าวหรือสำนักข่าว โดยทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิดหรือเกิดความสับสนต่อข้อมูลที่เผยแพร่ออกมาด้วยการส่งข้อมูลลวงที่สร้างความไขว้เขวหรือชักนำผู้สื่อข่าวหรือแหล่งข่าวไปในทางที่ผิดผ่านช่องทางออนไลน์ นอกจากนี้ยังอาจมีการข่มขู่หรือประทุษร้ายผู้สื่อข่าวในบางกรณี ซึ่งถือเป็นการละเมิด

ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะประกอบไปด้วยการสรุปสาระสำคัญในหน่วยการเรียนรู้นั้น เคาะโครงเนื้อหา เป้าหมาย ผลการเรียนรู้ รูปแบบของหน่วยการเรียนรู้ กรณีศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เห็นภาพของปัญหาข่าวลวงที่เกิดขึ้นชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังมีตัวอย่างแนวทางการมอบหมายงานให้แก่ผู้ศึกษาได้ลองฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์ที่ใกล้เคียงในท้องถิ่นของตน และปิดท้ายด้วยการแนะนำเอกสารสำหรับอ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจ

คู่มือฉบับนี้ยังครอบคลุมประเด็นเนื้อหาอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับนักวิชาชีพด้านสื่อในการปฏิบัติภารกิจเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น หลักการสร้างระบบปฏิบัติการห้องข่าวเพื่อเฝ้าระวังและสืบหการรายงานข้อมูลบิดเบือนอย่างเป็นระบบ การสร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของการสร้างพันธมิตรระหว่างสถาบันสื่อ สถาบันการศึกษาด้านวารสารศาสตร์ องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริงชุมชน ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และหน่วยงานที่กำกับดูแล เพื่อจัดการกับข่าวลวง

ในภาพรวม คู่มือดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้สังคมตระหนักถึงปัญหาของข่าวลวง และรู้จักเทคนิคในการได้ตอบทางสังคมต่อปัญหาข้อมูลบิดเบือน

E-Book ภาษาไทย

(<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000372137>)